

28.4.2017

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

Lausuntopyyntönnö 10.4.2017

Kommentointipyyntö maantielain uudistamista koskevasta arviomuistiosta

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut arviomuistion maanteiden nykyisen tienpidon järjestämismallista ja erityisesti maakuntauudistuksen tuomista muutostarpeista. Hallitus on 2.3.2017 antanut eduskunnalle esityksen maakuntalaiksi (15/2017), ja esityksen mukaiset maakunnat aloittaisivat toimintansa vuoden 2019 alussa. Maakuntauudistuksen yhteydessä maakunnille siirtyy muun muassa liikennejärjestelmäsuunnitteluun, liikenneturvallisuuteen, tie- ja liikenneoloihin sekä alueelliseen tienpitoon liittyviä tehtäviä. Tienpitoa koskevat tehtävät on tarkoitus kirjata yksityiskohtaisemmin maantielakiin, jossa säädettäisiin myös esimerkiksi valtion liikennehallinnon roolista ja tienpidon erillisrahoituksesta. Muutostarpeita maantielakiin aiheuttaa toteutuessaan myös liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla selvitetty virastouudistus.

Kuntaliitto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kuntaliitto totesi 20.10.2016 maakuntauudistuksesta antamassaan lausunnossa, että maakuntien tehtävät ja vastuut tienpidossa suhteessa tienpidosta osaltaan vastaavaan Liikennevirastoon edellyttävät selventämistä. Valtakunnallisen tieverkon toimivuuden kannalta on olennaista, että se suunnitellaan, rakennetaan ja kunnossapidetaan yhtenäisten periaatteiden pohjalta. Tämä tulee varmistaa organisaatoratkaisussa. Valtion liikennehallinnon virastouudistuksesta 22.3.2017 antamassaan lausunnossa Kuntaliitto piti ao. työryhmän laatimaa esiselvitystä hyvänä lähtökohtana virastouudistukselle.

Ministeriön valmistelemassa arviomuistiossa maantielain uudistamistarpeista on käsitelty maakunnan ja valtion liikenneviranomaisten roolia ja suhteita varsin laajasti, joskin muistio jää yleiselle tasolle.

Liikennejärjestelmän toimivuus ja liikennejärjestelmäsuunnittelu

Arviomuistiossa on kuvattu maakunnan tehtäviä liikennejärjestelmän toimivuuden osalta. Liikennejärjestelmä on kokonaisuus, joka muodostuu liikenneväylistä, henkilö- ja tavaraliikenteestä sekä liikennettä ohjaavista järjestelmistä. Liikennejärjestelmään sisältyvät myös liikennetietä ja liikennepalvelut. Liikennejärjestelmä kytkeytyy tiiviisti yhteiskunnan muihin toimintoihin, kuten alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämiseen ja maankäytön yhteistyöhön. Liikennepolitiikan ja liikennejärjestelmän tavoitteena on liikkumisen ja kuljettamisen turvallisuus sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä liikennejärjestelmä.

Kuntaliitto toteaa, että maakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuudesta huolehtiminen on tärkeä osa kunkin maakunnan tehtävää. Maakunnalla tulee olla velvoite tehdä tehtävän hoitamisessa laaja-alaista yhteistyötä alueensa kuntien ja kuntayhtymien, muiden maakuntien, valtion liikenneviranomaisten, elinkeinoelämän ja muiden sidosryhmien kesken. Lisäksi maakunnan tulee huolehtia maakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteensovittamisesta kuntien, kuntayhtymien ja valtion suunnittelun kanssa. Yhteistyövelvoitteesta tulee säätää laissa.

Alueellinen tienpito

Hallitus on linjannut, että väyläomaisuuden omistajuus säilyy edelleenkin valtiolla ja alueellisen tienpidon tehtävän rahoitus järjestetään liikenne- ja viestintäministeriön talousarviomentalilta.

Arviomuistiossa on kuvattu maakunnan alueellisen tienpidon tehtävää, jolla varmistetaan liikenteen päivittäinen toimivuus ja turvataan tierakenteiden ja siltojen säilyminen. Maantielain nykyisen määritelmän mukaan tienpito on maantien suunnittelua, rakentamista, kunnossapitoa ja liikenteen hallintaa. Arviomuistion mukaan maakunta toteuttaisi näitä tehtäviä sopimus pohjaisesti (päämies-agentti -sopimukset), koska valtio toimisi edelleen koko tieverkoston omistajana. Sopimuksissa voitaisiin sopia tarkemmin yksittäisen maakunnan tai tiepidosta vastaavan vastuumaakunnan kanssa alueellisen tieverkon kunnossa- ja ylläpidosta sekä mahdollisista alueurakoista (esimerkiksi kilpailutus ja töiden valvonta) ja muista tienpitoa koskevista tehtävistä. Maakunnan tulisi joko yksin tai yhteistyössä muiden maakuntien kanssa tuottaa tietoja liikennemääristä, asukkaiden ja elinkeinoelämäntarpeista valtakunnalliseen tietojärjestelmään. Nämä tiedot tukisivat maakuntastrategian ja julkisen talouden suunnitelman laatimista sekä tarvittavien investointien valmistelua ja palvelutason määrittelyä.

Kuntaliitto toteaa, että maakuntauudistuksen periaatteisiin sisältyy maakuntien itsehallinnon ja itsenäisen päätäntävällän kunnioittaminen mahdollisimman laajasti. Tavoite ei täysin toteudu alueellisen tienpidon tehtävän osalta. Ottaen kuitenkin huomioon yhtenäisten periaatteiden tarve tienpidossa, käytettävissä olevat resurssit ja niiden näkymät sekä rahoituksen ja verkoston omistajuuden säilyminen valtiolla, alueellisen tienpidon tehtävien hoitamisen lähtökohtana on mahdollista olla arviomuistiossa esitetty sopimus pohjaisuus. Kuntaliitto huomauttaa, että arviomuistiossa ei konkretisoida, mistä asioista sopimuksessa sovittaisiin ja millaisia reunaehtoja sopimukset asettaisivat maakunnan toiminnalle.

Kuntaliitto painottaa, että lainsäädännön tulee mahdollistaa maakuntien välinen joustava yhteistyö ja työnjaosta sopiminen myös alueellisessa tienpidossa, eikä maantielainkaan tule rajoittaa tätä. Olennaista myös on, että tietojärjestelmä ratkaisut tukevat tienpidon tehtävien sujuvaa hoitamista ja yhteistyötä viranomaistahojen kesken. Tämän varmistaminen edellyttää resurssointia.

Huomioita pelastuslaitosten ja tieliikenneturvallisuuden näkökulmista

Tieliikenneturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta tiedon jakaminen on tärkeässä roolissa. Pelastuslaitokset ovat operatiivisia toimijoita tieliikenneonnettomuuksissa ja HARVA-alueilla usein ainoa viranomaistaho, joka käy onnettomuustilanteissa paikan päällä. Liikenneonnettomuudet ovat pelastuslaitosten tehtävämäärissä aivan kärkipäässä. Pelastuslaitokset kokoavat onnettomuustietoa kansallisesti keskitettyyn järjestelmään. Käytännössä on havaittu, että tiedot ovat ristiriidassa esimerkiksi poliisin tietojärjestelmien kanssa. Kansallisesti onkin syytä pohtia, kuinka tieliikenteestä kerättävä data saadaan kattavammaksi, yhdenmukaisemmaksi ja luotettavammaksi, jotta onnettomuustapauksista saadaan oikeampaa tietoa liikenneturvallisuuden kehittämiseksi.

Kansallisesti tuotetaan eri viranomaisten toimesta runsaasti tieliikenteen riskianalyysitietoa. Tämän tiedon jakaminen eri viranomaisten kesken on ensiarvoisen tärkeää. Laajan riskianalyysitiedon pohjalta eri toimijat voivat ottaa toiminnassaan paremmin huomioon tieliikenteen erityispiirteet.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen

johtaja

Johanna Viikuna

Liikenneasiantuntija

Jakelu

Kirjaamo, Ulla Hurmeranta, Anne Jarva, Paavo Taipale, Hanna Kemppainen, Jari Lepistö, Johanna Viita, Timo Reina